HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

תנא [א]שתי אותיות בדיו (א)(ושתי) אותיות בקולמוס שתי אותיות בקלמרין בעי רבא אות אחת בדיו אות אחת בקולמוס אות אחת בקלמרין מהו תיקו אמר רבא [ב]הוציא שתי אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב כתיבתן זו היא הנחתן ואמר רבא [ג]הוציא אות אחת וכתבה וחזר והוציא אות אחת וכתבה פטור מאי טעמא בעידנא דאפקא לבתרייתא חסר ליה לשיעורא דקמייתא ואמר רבא [ד]הוציא חצי גרוגרת אחת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת אחת והניחה ראשונה נעשה כמי שקלטה [כלב] או שנשרפה ופטור ואמאי הא מנחה הכי קאמר ואם קדם והגביה ראשונה קודם הנחת שנייה נעשית ראשונה כמי שנקלטה (א) או שנשרפה ופטור ואמר רבא [ה]הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת והעבירה דרך עליה חייב ואמאי הא לא נח כגון שהעבירה תוך שלשה [ו]והאמר רבא תוך שלשה לרבנן צריך הנחה על גבי משהו לא קשיא כאן בזורק כאן במעביר [ז]תנו רבנן הוציא חצי גרוגרת וחזר והוציא חצי גרוגרת בהעלם אחד חייב [ח]בשתי העלמות פטור [ט]רבי יוסי אומר [י]בהעלם אחד לרשות אחד חייב לשתי רשויות (ב) פטור [כ]אמר רבה [ל]והוא שיש חיוב חטאת ביניהם אבל כרמלית לא אביי אמר אפילו כרמלית אבל פיסלא לא ורבא אמר אפילו פיסלא ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא רשות שבת כרשות גיטין דמיא: [ח]כחול כדי לכחול עין אחת: עין אחת הא לא כחלי אמר רב הונא שכן צנועות כוחלות עין אחת מיתיבי רבי שמעון בן אלעזר אומר כחול אם לרפואה כדי לכחול עין אחת אם לקשט בב' עינים תרגמא הילל בריה דר' שמואל בר נחמני כי תניא ההוא (ג) בעירניות: ([ט]שעוה כדי ליתן ע"פ נקב קטן: תנא כדי ליתן ע"פ נקב קטן של יין): דבק כדי ליתן בראש השפשף: תנא כדי ליתן בראש שפשף שבראש קנה של ציידין: זפת וגפרית כדי לעשות כו': תנא כדי לעשות נקב קטן: [י]חרסית כדי לעשות פי כור כו': למימרא דשיעורא דרבי יהודה נפיש [כ]הא קיי"ל דשיעורא דרבנן נפיש דתנן [ל]רבי יהודה אומר כדי ליטול הימנו מדת מנעל לקטן אימא כדי לסוד פיטפוט כירה קטנה: [מ](סובין כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב):

ת"ר

כ' אותיות בדיו. דיו יבש: **שתי אותיות בקולמוס.** כלומר כל היכא דמפיק ליה שיעורו כשתי אותיות: **קלמרין.** קסת הסופר: **אות אחת בדיו אות אחת בקולמוס.** מי מצטרפי או לא. ואי אמרת תיפוק ליה משום קולמוס לא מחייב עליה משום שהוא טפל לפחות מכשיעור דתנן לקמן (דף צג:) המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי מפני שהכלי טפילה לו: **כשהוא מהלך.** שלא עמד לפוש דתהוי הנחת גופו הנחה (ד) אפילו הכי חייב דעיקר הנחת דיו על הכתב הוא: **וחזר והוציא.** בהעלם אחד: **חסר** (ה) **שיעור דקמייתא.** כשמתייבשה נחסר השיעור ולכי גמרה הוצאה דבעינן לצרופה אין כאן שיעור ב' אותיות: **ואמאי הא מנחה.** וכיון דבהעלם אחד (ו) מצטרפי לכי גמרה הוצאה: **כמי שקלטה כלב.** דתנן לקמן (דף קב.) הזורק וקלטה כלב פטור דלא הויא הנחה מכחו והכא נמי כי גמרה הוצאה בטלה להנחה קמייתא והויא כמאן דליתא: **לרבנן.** דפליגי לקמן בהזורק(ז) ולית להו קלוטה כמו שהונחה אפילו עברה סמוך לקרקע לא מיחייב עד שתנוח על גבי משהו מקום כל שהוא ולא בעינן מקום ד' הואיל ובתוך ג' הוא מ"מ הנחה כל דהו בעינן: **מעביר.** לא צריך הנחה דהא מנחה בידו דידו סמוכה לקרקע: **לשתי רשויות.** ושתיהן ר"ה אלא שיש הפסק ביניהם: **והוא שיש חיוב חטאת ביניהם.** שמופסקות ברה"י. אבל אם היה כרמלית מפסיקן (ס)כגון קרפף יותר מבית סאתים או בקעה וב' בתים פתוחים אחד לרה"ר זה ואחד לזה והוציא חצי גרוגרת מבית זה לרשות זה וחצי גרוגרת מבית זה לרשות זה שהיא פתוחה לה חייב דכיון דלא מפסיק לה רה"י חדא רשותא הוא: **פיסלא.** עץ שוכב לרחבו של רה"ר וממלא כל רחבו והוציא חצי גרוגרת מביתו מכאן וחצי גרוגרת מכאן: **כרשות גיטין דמי.** ולענין גיטין פיסלא רשות לנפשיה הוא כדאמרן בהזורק (גיטין דף עז:) ההוא גברא דזרק גיטא לדביתהו בחצירו איגנדר גיטא ונפל בפיסלא ואוקי התם שהשאיל לה מקום בחצירו חד מקום מושלי אינשי תרי מקומות לא מושלי אינשי: **הא לא כחלי.** אלא שתי עינים: **צנועות.** שהולכות מעוטפות ואין מגלות אלא עין אחד לראות וכוחלות אותו: **בעירניות.** בנות כפרים(ט) אינן צריכות צניעות כל כך שאין שחוק וקלות ראש מצוי שם ועמה מועטין ואינן מכסין פניהם וכוחלות ב' עיניהם: **שפשף שבראש קנה של ציידין.** מושיבין נסר קטן בראש קנה ונותנין עליו דבק והעוף יושב עליה ונדבק בו וצריך ליתן שם הרבה כדי שיהא העוף נדבק בו: **של יין.** למעוטי שמן ודבש שהיין זב דרך נקב קטן יותר משמן ודבש: **לסוד.** לטוח בקעים שבו:

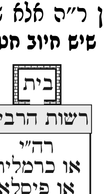

שיעור

אות אחת בקולמוס ואות אחת בקלמרין. אע"פ ששני קולמוסים מצטרפי כה"ג שמא לא מצטרפי:

והעבירה דרך עליה. מפרש הרב פורת [א]דה"ה אפי' שלא דרך עליה אם העבירה תוך שלשה לקרקע מצטרף דהא אמרינן בסמוך בהעלם אחד חייב אפילו לשתי רשויות ואפילו רבי יוסי לא בעי אלא רשות אחת אבל עליה לא בעי ונקט דרך עליה[ב] דאפי' גבוה מן הקרקע ג' טפחים חייב כיון דהוי תוך ג' לחצי גרוגרת המונחת ע"ג קרקע[ג]:

והא אמר רבא תוך שלשה לרבנן צריך הנחה ע"ג משהו. תימה לר"י דתנן לקמן בריש הזורק (דף צו.) הזורק מרה"י לרה"ר ורה"ר באמצע ר' עקיבא מחייב וחכמים פוטרין ותני עלה בגמרא [צז.] תוך ג' לד"ה חייב אלמא לכ"ע לא בעינן הנחה ע"ג משהו תוך ג' ותירץ דרבא סבר כרבי יהודה דהמוצא תפילין (עירובין צז:) גבי היה קורא[ד] על ראש הגג[ה] כו' רבי יהודה אומר אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו וטעמא[ו] דאפילו אין אגודו בידו ליכא איסור[ז] אם מביאו אצלו דבעי הנחה ע"ג משהו כדאמר התם בגמרא וא"ת[ח] ומאי פריך התם לימא רבא כתנאי אמרה לשמעתיה דע"כ כתנאי אמרה דתנא דברייתא דהזורק לא סבר כוותיה וי"ל דהכי פריך לימא כתנאי דמתניתין דהתם אמרה לשמעתיה דהא לא קפיד אם תנא דברייתא פליג עליה[ט] אלא דלא ליפלגו עליה רבנן דמתניתין דהתם מיהו תימה לר"י דלקמן בהזורק (דף צז:) תנא מרה"י לרשות הרבים ועבר ד' אמות ברה"ר ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרין ומסיק לעולם רבי יהודה חדא הוא דמחייב וחכמים פוטרין לגמרי ומשכחת לה דאמר עד דנפקא לרה"ר תנוח דרבי יהודה סבר אמרי' קלוטה כמי שהונחה דמיא אלמא לא בעינן לרבי יהודה[י] הנחה ע"ג משהו ונראה לר"י דהתם איירי במתגלגל ברה"ר ועדיף משאר קלוטה באויר והוי כמונח לרבי יהודה והא דקשה ממתני' דהתם(י) דקתני זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל חוץ לארבע כו' שם [בד"ה אחזתו] נפרש בעז"ה:

בהעלם אחד לרשות אחד חייב. הקשה רבינו תם [יא]דהאמר בהבונה (לקמן קד:) כתב אות אחת בטבריא ואות אחת בציפורי חייב[יב] ונראה לו כגירסת ר"ח מרשות אחת חייב מב' רשויות פטור דבעי' עקירה ממקום אחד ור"י אומר[יג] דודאי גבי כתיבה אית לן למימר מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי[יד] אבל[טו] הוצאה לא הויא עד דמייתי תרוייהו לרשות אחד[טז]:

אבל פיסלא לא. בגיטין בפרק הזורק (דף עז:) משמע דאית ביה ד' אמות על ד' אמות ואינו גבוה י' א"נ גבוה י' ואינו רחב ד' ואומר ריב"א דללישנא קמא צריך לפרש הכא שהוא רשות הרבים כגון שרבים מכתפין עליו דאי כרמלית האמר אביי אפילו כרמלית ורבא דאמר אפילו פיסלא סבר אף על פי שהוא רשות הרבים כיון דלענין גיטין חשוב מקום בפני עצמו הכי נמי מחלק רשויות ולר"י נראה אפילו פיסלא שהוא כרמלית ושני ליה לאביי בין כרמלית המיטלטלת לשאינה מיטלטלת: **מיתיבי רשב"א אומר.** לרב הונא פריך דאי לאו רב הונא הוה מוקמי מתני' לרפואה: **אם לרפואה.** [יז]פי' רבינו שמואל אם לרפואה הצניעו [יח]זה חייבין עליו כל העולם כדי לכחול עין אחת דלרשב"א[יט] אית ליה(ט) דנתחייב זה במחשבתו של זה ואם לקשט כלומר אם לא הצניעו לרפואה אלא לקשט [כ]כדי שתי עינים דסתמו עומד לקישוט ואין נראה לר"י דלעיל תנא דם כדי לכחול עין אחת בד"א במוציא אבל במצניע בכל שהוא אלמא במצניע חייב[כא] בפחות מלכחול בו עין אחת ונראה לר"י דה"פ אם לרפואה שאותו כחול ראוי לרפואה שיעורו כדי לכחול עין אחת אפי' לא הצניעו לכך אי נמי אם לרפואה שבאותו מקום עושין אותו לרפואה ואם לקשט שעושין אותו לקישוט ואין רגילין לעשות ממנו רפואה כדי לכחול שתי עינים: **חרסית כדי לעשות פי כור.** אע"ג דאמר לעיל (דף עט.) אין אדם טורח לגבל טיט כדי לעשות בו פי כור חרסית חשיב טפי מטיט דמצניעין אותו לעשות פי כור של צורפי זהב[כב] אי נמי הכא איירי במגובל:

המוציא

מסורת הש"ס

(א) [נ"ל שתי], (ב) לקמן ק. [עירובין לח:], (ג) ב"ב נה: כריתות יז., (ד) [ב"ב נו.], (ה) [לקמן ע"ב ודף פא.], (ו) [לעיל עט.], (ז) רש"ל מ"ז, (ח) [דף צז.], (ט) ביצה לב. רש"י ד"ה אלפסין חרניות משמע שעירניות ג"כ לשון עיר ופירושו בנות כרך קטן ובל"א (קליינשטעד טערינען), (י) [וע"ע תוס' פסחים פה: ד"ה בנגררין], (כ) (דף ק.), (ל) [לעיל עו.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' נעשית ראשונה כמי שקלטה כלב או שנשרפה: (ב) שם לשתי רשויות פטור. נ"ב ע"ל בפ' הזורק ריש דף לח: (ג) שם ההוא בעירניות. דבק כדי ליתן בראש השפשף תנא כדי ליתן וכו' של ציידין. ושעוה כדי ליתן על פי נקב קטן תנא כדי ליתן על פי נקב קטן של יין. חרסית כדי לעשות כצ"ל. ופיסקא זפת וגפרית כדי לעשות כו' נמחק: (ד) רש"י ד"ה כשהוא מהלך וכו' הנחת גופו הנחת חפץ אפילו הכי: (ה) ד"ה חסר ליה שיעור: (ו) ד"ה ואמאי וכו' דבהעלם אחד הוציא מצטרפי לכי:

גליון הש"ס

גמ' בשתי העלמות פטור. עי' לקמן דף קה ע"ב: שם רי"א בהעלם א' ברשות אחד חייב. עיין לקמן דף לח ע"א: רש"י ד"ה והוא שיש חיוב חטאת וכו' כגון קרפף יותר מבית סאתים. עי' לעיל דף ז ע"א וצ"ע:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

רבינו חננאל

היתה נקובה מצידה. [נ"א: קלמרין בלשון יון הוא בית הדיו שכותבין ממנו הספרים, פיר' ואי מפיק ליה (כלי) בדיו כדי לכתוב שני אותיות בקולמוס חייב (ואי) מפיק ליה בכלי בעאי טפי, דלאו כל הדיו דהוא כתבא נפיק בקולמוס. הילכך צריך טפי כי היכי דליפוק כשיעור שתי אותיות. ומפרש כן בירושלמי דתניא אם בכלי צריך יותר. ומאן דמפיק דיו בכלי כדי לכתוב בו, חייב על הדיו ואינו חייב על הכלי מפני שהכלי טפילה, ותנן המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי, פטור אף על הכלי, שהכלי טפילה לו. המוציא אוכלין כשיעור בכלי, חייב באוכלין ופטור על הכלי. ועקירת זה ה[ד]יו מן הכלי ברשות היחיד והנחתו ברשות הרבים בנייר, הויא עקירה והנחה כדאמרי התם ידו של אדם חשובה לו כד' על ד' אמות. בכאן בקולמרון חשובין לו ד' על ד'. פיר' קולמריין מחבורה של סופרים והוא ידוע בארץ אדום. והא דבעא רבא כשיעור אות אחת הוציא בקולמוס וכשיעור אות אחרת בכלי עלתה בתיקון]. **כתיבתן הנחתן.** אע"ג דבעיא בהוצאה עקירה מרשות [זה] והנחה ברשות אחרת ע"ג מקום ד', כי היכי דהתם אמרינן ידו של אדם חשובה לו כד' [על ד'] הכי נמי הכא כתיבתו הנחתו. **והיכא** דהוציא חצי גרוגרת שהוא חצי שיעור הוצאה והנחה, וחזר והוציא חצי גרוגרת אחרת, אם הניח את החצי השני קרוב לראשון, או שהעבירו דרך עליו של ראשון בקרוב ג' טפחים חייב. וזו היא שמעתא דרבא משום דהאי חצי גרוגרת וההיא חצי גרוגרת מצטרפין לחיובו, ואף על פי שלא הניחו, דהתם דצריך לנוח בזורק, אבל הכא במעביר אין צריך הנחה. אבל אם קדים והגביה את החצי הראשון קודם הנחת החצי השני, ודוקא ברחוק יתר מג' מן ההיא חצי ראשון כדי שלא יהא מעביר עליו, נעשה הראשון כמו שנקלט או שנשרף ופטור. ת"ר הוציא חצי גרוגרת והניחו ברה"ר, וחזר והוציא חצי גרוגרת בהעלם אחד חייב, בשני העלימות פטור. ר' יוסי אומר בהעלם א' מרשות אחד חייב, מב' רשויות פטור. ואיכא דטעו בגירסא דהא ברייתא וגרסי ברשות אחד חייב בב' רשויות פטור, ומסתתמא לפום כן שמעתא. ואי איכא דשטיף וא"כ [ואמר כן] לרשות אחת לב' רשויות א), טעות גדולה היא, דילמא הכי קסברי אם הכניס מרה"ר לרשות אחת חייב לב' רשויות פטור. והכי קאמר אי אפיק מרה"י בהעלם חצי שיעור לרה"ר, וחזר והוציא באותו העלם חצי שיעור אחר לרה"ר, אם מחדא רשותא אפקינון לתרווייהון מצטרפין וחייב, ואי מן ב' רשויות אפקינון פטור. **אמר (רבא) [רבה]** והוא שיש חיוב חטאת ביניהם, אבל כרמלית לא, כי פרשינן בפרק יציאות השבת שהמוציא מרה"י לרה"ר חייב, אבל המוציא מכרמלית לרה"ר פטור. וקאמר רבה אי הנך ב' רשויות היחיד שהוציא חצי שיעור מזו וחצי שיעור מזו ויש ביניהם רה"ר, והמוציא והמכניס מזו לזו יש בו חיוב חטאת, הרי נחלקו, ועליהם קאמר ר' יוסי מב' רשויות פטור. אבל יש ביניהם כרמלית דלית בה חיוב חטאת כחדא רשותא דמיין, ואם הוציא מזו חצי שיעור וחזר והוציא מזו חצי שיעור חייב. **אביי** אמר אפילו יש ביניהן כרמלית דאע"ג דלית בה

רבינו חננאל (המשך)

חיוב חטאת, אסור להוציא מזו לזו שמרשות [לרשות] הן, ואם הוציא מזו חצי שיעור ומזו חצי שיעור פטור. אבל אם יש ביניהן פיסלא דלא חשיב למיהוה כרמלית, אלא מקום פטור הוא, הרי הוא כרשות אחת, ואם הוציא מזו חצי שיעור ומזו חצי שיעור חייב. **רבא** אמר אפילו איכא פיסלא ביניהן, כיון שהוא חולק רשות לעצמו אע"ג דלא כרמלית הוא וברשות היחיד קאי כיון שאסור להוציא אליו כלום מרה"י כב' רשויות דמיין, ואם הוציא מזו חצי שיעור ומזו חצי שיעור פטור. **רבא** לטעמיה דאמר רבא רשות שבת כרשות הגיטין. ועיקר הא שמעתא בגיטין בהזורק ההוא גברא דזרק לגיטא לדביתהו הוה קיימא בחצר ואזל גיטא ונח בפיסלא. אמר רב יוסף אי הואי ארבע אמות על ארבע אמות פלוג ליה רשותא לנפשיה, ואי לא חדא רשותא היא. וקסבר רבא חדא רשותא בשבת מיפלגא בפיסלא כי היכי דמפלגא לענין גיטין. ופי' פיסלא, מקום כגון עמוד גבוה עשרה ורחב ד'. **כחול כדי לכחול עין אחת. וא"ר הונא שכן צנועות כוחלות עין אחת.** הכין פירושא שכוחלת עין אחת ומכסה את העין האחרת ויוצאה לשוק ותראה באחת מעיניה. [ור'] הונא הוא דמתנינן לאו רב הונא. **וההיא** דר' שמעון בן אלעזר אם לתכשיט ב' עינים אוקימנא (בעינות) [בעירניות] שאינן רגילות לצאת לשוק, ואן שם שוק לצאת אליו. **חרסית כדי לעשות פי כור של צורפי זהב, ר' יהודה אומר כדי לעשות פיטפוט.** פירוש פיטפוט, גבשוש או בנין בארץ ששופתין עליו את הקדירה. וג' פיטפוטין הן, ויש שסומכין פטפוט לכותל ומניחין עליו את קדירה וסומכין אותו לכותל. **ומקשינן** כי מכדי בשיעורא דשבת קא חזינן דר' יהודה קא מחייב וממעט מן שיעורי דרבנן, דהא לענין גמי לרבנן לא מחייבי אלא בכדי לעשות תלאי לנפה ולכברה, ור' יהודה מחייב אפילו על מה שנוטלין ממנו מדת מנעל לקטן. ומוקמינן להאי פטפוט לכירה קטנה קאמר, והוא בציר מן פי הכור של צורפי זהב.

עין משפט נר מצוה

יז א ב ג מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה ט:
יח ד ה שם הלכה כג:
יט ו ז שם הלכה כד:
כ ח ט שם הלכה י:
כא י שם הלכה יא:

מוסף תוספות

א. דלאו למימרא שאם לא העבירה דרך עליה שיהא פטור ואע"פ שהעבירה דרך שלשה טפחים לקרקע, דהא ליתא. ריטב"א. ב. דהשתא לא צריך שיהא תוך ג'. תוס' פסחים פה: ג. דכארעא סמיכתא דמי. שיטה להר"ן. [ועי' שפ"א]. ד. בספר. תוס' הרא"ש. ה. ונתגלגל מידו למעלה מעשרה טפחים. תוס' הרא"ש. ו. דר' יהודה משום דליכא למיגזר אטו אין אגדו בידו. תוס' הרא"ש. ז. דאורייתא. תוס' הרא"ש. ח. א"כ. תוס' הרא"ש. [ועי' שבת של מין]. ט. הואיל ומתני' כולה אתא כוותיה. רמב"ן לקמן צז. י. גופיה. תוס' הרא"ש. יא. מהא. תוס' הרא"ש. יב. מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה דמי. תוס' הרא"ש. יג. שיש ליישב גירסת הספרים. תוס' הרא"ש. יד. דבשעת כתיבה כבר נגמרה המלאכה אלא צריך לקרבן שיהו נהגין זה עם זה. תוס' הרא"ש. טו. הכא דמלאכה דעבד היינו. תוס' הרא"ש. טז. ורשויות הא מחלקות, והוה לי' כמי שאכל חצי זית חלב מחתיכה זו וחזר ואכל חצי זית אחר מחתיכה זו דאין זו תלוי' בזו ומיקרו שתי העלמות. שיטה להר"ן. יז. תימה אם אין מצניעין אותו לרפואה עין אחת אמאי מחייב אם הוציאו לרפואה. תוס' הרא"ש. יח. כחול. תוס' הרא"ש. יט. לטעמיה. תוס' הרא"ש. כ. שיעורו. תוס' הרא"ש. כא. בכל שהוא אפי'. תוס' הרא"ש. כב. ואדם טורח לגבל לעשות פי כור. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא רשות שבת כרשות גיטין דמיא. ותמצא עיקר דילה במס' גיטין בפרק הזורק [דף עט] אמר רב חסדא רשויות חלוקות בגיטין. ומיקמי הכי [שם עז] אמרו ההוא גברא דזרק לה גיטא לדביתהו, הוות קיימא בחצר ואזל גיטא נפל בפיסלא. אמר רב יוסף חזינן אי הוי ד' אמות אארבע אמות פלג לה רשותא לנפשה כו'. וסבר רבא כי דין רשויות של גיטין הוא, וכמו שאם יש בזה הפסל ד' אמות על ד' אמות או שיש בגובהו י' טפחים עשה רשות לעצמו ונבדל מכלל החצר, כמו כן הוא מבדיל בין ב' רשויות לענין שבת. ובזה פרק [שם דף עט] אמר עוד רבא ג' מידות בגיטין. הודיע אותנו באלו השלש מידות חלוקות דין הגיטין מדין השבת, ולענין רשויות שוו יחד ואין ביניהן חלוקה בדבר זה. וגם נזכרה זו השמועה של רבא עם זו הברייתא בפרק חזקת הבתים [ב"ב דף נה].

א) לשון זה משולל הבנה וצריך תיקון.